

2. План проведення тижневика музею для школярів літніх таборів при навчальних закладах м. Тернополя (04.06.2019 – 19.06.2019).
3. Угода про співпрацю інклюзивно-ресурсного центру Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка з Тернопільським обласним краєзнавчим музеєм, 3 травня 2018 р.
4. Фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею.

РЕАЛІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ, СУПЕРЕЧНОСТЕЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ

***Кравцова Інна Адамівна,**
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
E-mail: adamivnainna@ukr.net*

***Кравцова Аліна Олександрівна,**
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
E-mail: kravalya@gmail.com*

Доповідь розкриває окремі аспекти впровадження інклюзивної освіти в Україні, суперечні питання у сфері інклюзивної освіти, які охоплюють нормативно-правові, психолого-педагогічні, змістові, соціально-психологічні напрями. Визначені характеристики інклюзивних процесів. Зосереджується увага на адаптації, соціалізації, навчанні та вихованні осіб з обмеженими можливостями у закладах освіти.

Актуальність проблеми інклюзивної освіти пов'язана насамперед, з тим що чисельність молодого покоління, яке потребує корекційного навчання, неухильно зростає. На сьогодні таких дітей в Україні нараховується понад 1 млн., що становить 12% від загальної чисельності дітей у країні. При цьому інклюзивною освітою охоплено лише 5,0% дітей з інвалідністю.

Тому пошук підходів до активізації розвитку інклюзивної освіти є важливим державним питанням.

Проблема освіти дітей з особливими потребами в Україні регулюється законодавством, базується на Конституції України та складається із Закону України «Про освіту» [2].

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема з особливостями психофізичного розвитку, в умовах дошкільного та загальноосвітнього закладу. Інклюзивне навчання забезпечує доступ до освіти дітей з особливими потребами за рахунок застосування методів виховання та навчання, що враховують індивідуальні особливості осіб з особливими потребами [1].

Серед наукових досліджень, де висвітлюються різні аспекти роботи з дітьми, які мають особливі потреби в інтегрованому освітньому середовищі, особливий інтерес мають наукові розробки М.Андреєвої, Ю.Богінської, А.Колупаєвої, О.Рассказової, М.Чайковського.

Визнання Україною Конвенції ООН про права дитини та Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захист і розвиток посилило увагу до дітей з особливими потребами і зумовило необхідність у розробленні методів та дій держави для створення сприятливого навчального процесу. В останній час в Україні вживаються всі можливі заходи для

збереження та примноження досвіду зі спеціальної освіти. Також йде активне вироблення сучасних технологій корекційної роботи з даною категорією дітей [4].

Аналізуючи впровадження інклюзивної форми навчання, можна зазначити такі позитивні зрушення, як: більш ефективна соціалізація дітей з особливими потребами до життя в суспільстві; підвищення готовності суспільства сприймати та враховувати потреби громадян такої категорії; збільшення мотивації особливих дітей до навчання; батьки отримали можливість обмінюватися досвідом з навчання та виховання, якого їм не вистачало [3].

На сучасному етапі розвитку інклюзивної освіти в Україні, інтенсивно запроваджуються іноваційні форми у навчально-виховній роботі з молодшими школярами: використання елементів дистанційного, інтегрованого навчання, відкриття багатoproфільних реабілітаційних центрів, навчально-виховних комплексів різних форм. Саме це вимагає вдосконалення системи спеціальної освіти.

Розбудова української системи інклюзивної освіти має багатофакторний характер, який ґрунтується на закордонному досвіді пошуку ефективних шляхів трансформації та соціалізації дітей з особливими потребами, та їх інтегрування у суспільство [1].

Інклюзивна освіта, у світлі сучасного розвитку суспільства, передусім є можливістю соціалізації дітей в мовах загальноосвітніх закладах з нерізко вираженими вадами психофізичного розвитку, які мають мовленнєві відхилення, зниження слуху чи зору, нескладні опорно-рухові вади, порушення емоційно-вольової сфери, за умови фахового психолого-педагогічного супроводу, які цілком можуть засвоювати культурний досвід у середовищі здорових однолітків.

До основних здобутків інклюзивного освітнього середовища в Україні, на сьогоднішній день, варто віднести: активне залучення дітей з особливими потребами у соціумі, їх адаптацію, соціалізацію, навчання, виховання та розвиток на благо суспільства. Важливим аспектом інклюзивної освіти є забезпечення ефективності та якості навчання, застосування форм, методів та технологій, які враховують індивідуальні особливості осіб з особливими потребами. Інклюзивна освіта є довгостроковою стратегією – від інтегрування у навчальному закладі до інтегрування у суспільстві – це і процес, і результат [2].

Залучення дітей з особливими потребами до освітнього процесу має відбуватися поступово, включаючи обов'язково освітню, корекційну та реабілітаційну роботу в початковій ланці освіти. Насамперед педагогу потрібно встановити емоційний контакт з дитиною та увійти в зону максимальної довіри. Саме для налагодження стосунків педагога-практика з дитиною, використовується особистісний підхід у навчанні та вихованні. У цілому, особистісний підхід у психології та педагогіці передбачає наступні кроки: виявлення та розкриття можливостей дитини; становлення у неї свідомості та самосвідомості, допомогу в усвідомленні себе як особистості, своїх можливостей; розвиток її самовизначенню, саморегуляції та самоствердженню, ґрунтуючись на основних *принципах впровадження інклюзивної освіти в загальноосвітніх закладах*:

- рівний доступ дітей до виховання і навчання в загальноосвітніх закладах;
- отримання якісної освіти кожною дитиною;
- визнання здатності до соціалізації кожної дитини та необхідність створення освітнім закладом відповідних умов для цього;
- забезпечення права дітей розвиватись у соціальному оточенні інших дітей згідно вікових норм;
- залучення батьків до навчального процесу дітей, як рівноправних партнерів та вихователів;
- навчальні програми, які ґрунтуються на особистісно – орієнтованому та індивідуальному підходах, що сприяють розвитку навичок навчання протягом усього життя;

- інклюзивне навчання передбачає додаткові ресурси, необхідні для забезпечення особливих освітніх потреб дитини;
- використання результатів сучасних досліджень та практики в реалізації інклюзивної моделі навчання;
- командний підхід у вихованні та навчанні дітей, який передбачає залучення педагогів, батьків, спеціалістів.

Педагоги саме початкової ланки освіти, мають передусім, формувати позитивне ставлення здорових вихованців до молодших школярів з психофізичними вадами, використовуючи прийоми адекватної взаємодії та емпатії.

Учитель має сприяти тому, щоб молодші школярі з особливими потребами, всі свої труднощі, помилки та поразки сприймали як черговий досвід, який у майбутньому приведе до нових звершень. Щоб сприяти цьому, педагог має відверто вести розмову з дітьми, приводити приклади з художньої літератури та з власного досвіду.

Зазначимо, що до головних суперечностей розвитку інклюзивного середовища в закладах початкової освіти належать:

- неусвідомлення в суспільстві важливості розвитку інклюзії;
- проблема отримання освіти дітьми з особливими потребами у сільській місцевості;
- питання реального психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами у загальноосвітніх закладах;
- питання кадрового забезпечення (інклюзивна компетентність, готовність до роботи з даною категорією);
- інертне мислення педагогів, неприйняття інновацій у сфері інклюзивної освіти;
- відсутність послідовної системи поетапного впровадження інклюзивної освіти, починаючи з дошкільних закладів (не забезпечується безперервність цього процесу);
- відсутність ресурсів тощо [3].

Отже, інклюзивна освіта відображає одну з головних демократичних ідей – усі діти є цінними й активними членами суспільства. Інклюзія означає розкрити особистість за допомогою освітньої програми, яка є достатньо складною, але відповідає здібностям особливих дітей. Вона враховує потреби, а також спеціальні умови та підтримку, яка забезпечується комплексним медико-соціальним та психолого-педагогічним супроводом осіб з особливими потребами.

Список використаних джерел:

1. Засенко В.В. Спеціальна освіта: стан і пріоритети розвитку. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2010. Вип. 1. С. 4–7. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/159616052.pdf>
2. Коломоець Т.Г. Взаємодія фахівців і батьків дітей з ООП в умовах інклюзивної освіти. 2019. URL: <http://aqce.com.ua/vipusk-n14-2019/kolomojec-tg-vzajemodija-fahivciv-i-batkiv-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami.html>
3. Колупаєва А.А. Стратегічні вектори змін та трансформацій в освіті дітей з особливими потребами за часів незалежності в Україні. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/711355/1/.pdf>
4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.